

de fingo ligga hela dagen, varefter han på kvällen bar hem dem provisoriskt inslagna i sitt förskinn. Det torde ej vara uteslutet att någon sak förkommit under denna transport och att exempelvis den av Akademien år 1914 inlösta silverfingerringen [SHM inv.nr 15.110] ursprungligen ingått i fyndet men under transporten gått förlorad.» Planerna på en utgrävning måste alltså övergivas.

Stenbergers kartmarkering stämmer med den som finns angiven i fältprotokollet till Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister 1940 (Dalhems sn, nr 39). På 1940 års ekon. karta 6J7d betecknas ägan Näsungs 1: 13. Platsen ligger 1 800 m NO om Dalhems kyrka, på top. kartan 6J Roma NV och NO (1961) 1 km VNV om N i Näsungs, omedelbart framför höjdsiffran 19,65.

Som redan antytts är litteraturen om Dunefyndets föremål sparsam. Hans Hildebrand fortsatte visserligen sin tämligen summariska beskrivning med uppsatsen Bidrag till vår medeltids kännedom från åren 1880 och 1881 (Sv. Fornminnesför. Tidskrift 5, 1881–83, s. 71–87), som huvudsakligen ägnas Dunefyndet mot bakgrund av tre andra gotländska skattfynd (Kyrkebinge, Amunde, Slängs) och klart visar skattens sammansatta karaktär med rötter inte bara i gotländsk hantverkstradition utan också i västeuropeisk och orientalisk. Och C. R. af Ugglas behandlar med stor emfas några av praktpjäserna i sin uppsats Personhistoria och medeltida silversmide (Svenska Kulturbilder N.F. bd 6, 1938, s. 127 f.). Men skatten i sin helhet väntar fortfarande på sin slutgiltiga, konstvetenskapliga behandling. Beskrivningen nedan av de enskilda runföremålen och deras datering bygger därför, förutom på af Ugglas' vägledning, på samtal i ämnet med docenterna Monica Rydbeck och Aron Andersson.

Runinskrifterna har däremot redan tidigare granskats ingående. Hans Hildebrand redogjorde för den magiska formeln G 145 (VHAA:s Månadsblad 1882, s. 90 f., samt Bidrag till vår medeltids kännedom, s. 81), Sven Söderberg för de övriga, med undantag av G 149, i ett föredrag den 2 maj 1882 i Lunds Filologiska Sällskap, som i förkortad form är tryckt med titeln Om några nyfunna gotländska runinskrifter (Lunds Universitets Årsskrift 24, 1888, s. 8–14). Söderbergs granskning ägde rum i Stockholm den 12 april 1882, granskningsprotokollet inleder anteckningsboken Runor 7, som tillhör ATA. Ett av Söderberg själv gjort sammandrag, rubricerat Dunefyndets runinskrifter, förvaras också i ATA. I oktober 1931 undersöktes inskrifterna av sedermera professorn Gösta Franzén. Resultatet föreligger i en översättning till nusvenska, som – förmodligen på af Ugglas' begäran – lämnats av O. v. Friesen den 2.5.1936 och nu ingår i SHM:s inventariefilaga 6849. År 1934, den 17, 19 och 20 juli, hade v. Friesen själv gjort en undersökning, efter vad som framgår av hans anteckningar i UUB. Någon granskning genom E. Wessén tycks däremot inte ha företagits.

De sju runinskrifterna är alla sekundärt inristade på föremålen. Åtminstone tre, sannolikt fyra, av dem är ägaruppgifter (G 147, 148, 150 och G 144), två (G 145, 149) utgöres av en och samma besvärjelseformel. Datum för inskrifterna känner man inte. Postquem är föremålens tillkomsttid, antequem är 1361, Valdemarstågets år, då Duneskatten anses vara anförtrödd åt jorden. Tidsbestämningen av skattens nedläggning bygger på ett litet silverspänne i fyndet (vägledningen Gotländska silverskatter, Dune nr 89), som är tillverkat av ett mynt präglat för den i Marienburg vid Danzig residerande stormästaren i Tyska Orden Winrich von Kniprode, som innehade sitt ämbete 1351–1382.

144 och 145. Dune (Näsungs), Dalhems sn. Nu i Statens Historiska Museum

Pl. 6, 7

Litteratur: F 30. K. Befallningshavande i Gotlands län t. VHAA 1.9.1881 (SHM inv.bil. 6849); H. Hildebrand, Dunefyndet (i VHAA:s Månadsblad 1882), s. 86 f., Bidrag till vår medeltids kännedom från åren 1880 och 1881 (i Sv. Fornminnesför. Tidskrift 5, 1881–1883), s. 80 f.; S. Söderberg, Om några nyfunna gotländska runinskrifter (i Lunds Univ. Årsskrift 24, 1888), s. 13; O. v. Friesen, Anteckningar 1934 (UUB), s. 151, PM 2.5.1936: Dunefyndets inskrifter enligt undersökning av Gösta Franzén okt. 1931

(SHM inv.bil. 6849); C. R. af Ugglas, Gotländska silverskatter från Valdemarstågets tid (Ur Statens historiska museums samlingar 3, 1936), Dune 5, Personhistoria och medeltida silversmide (i Sv. Kulturbilder NF bd 6, 1938), s. 144, i Tiotusen år i Sverige (1945), s. 397; B. Thordeman, Dolda skatters hemligheter (1941), s. 101 f., Invasion på Gotland 1361 (1944), s. 182 f.; M. Rydbeck, Efterdyningar till Europarådsutställningen i Aten (Fornvännen 1965), s. 71 f.

Äldre avbildningar: Hildebrand a. a. 1882; H. Andersson foto 1934 (runformeln, ATA), återgivet i af Ugglas a. a. 1938, Thordeman a. a. 1941; SHM foton (ATA), ett återgivet i af Ugglas a. a., Thordeman a. a., ett annat i Rydbeck a. a.; SHM foto 1944 (ATA), återgivet i Rydbeck a. a.

Dryckeskärl av förgyllt silver, den s.k. Dunekoppen, med två sekundärt inristade runinskrifter, G 144 och G 145. Förvaras i Statens Historiska Museum, inv.nr 6849: 5.

Föremålet ingår i Duneskatten, som kom i dagen vid dikesgrävning 1881. Om fyndomständigheterna se ovan s. 18. Marken tillhör nu genom skifte Näsungs 1: 13.

Höjd 6,1 cm, diameter vid mynningen 10,9 cm. Koppen, med konisk form, har en pålödd fotring, 3 mm hög och 5,7 cm vid. Den är försedd med en kraftig, profilerad grepe i form av ett femflikigt blad, horisontellt vilande på en vertikalt placerad ring. Invid grepen har kärlet en lång, genomgående spricka lagad med lödning och en fastnitad metallbit. Utsidan har driven reliefornering i tre fält, i mittfältet gripas och bevingade lejon växlande med palmetträdd, i de båda övriga fälten palmettrankor. På koppens undersida är ett pentagram inristat och mellan dess uddar gallerformiga figurer med i allmänhet åtta tvärsålar. På koppens insida står de båda runinskrifterna G 144 och G 145 ristade. De har helt olika karaktär och inget samband sinsemellan. Mest iögonenfallande är den kvadratisk arrangerade G 145.

G 144: Granskar man den invändiga botten noggrant, finner man ristningar anbragta med ett nålvasst instrument och grundare än runkvadraten. Dessa mycket nötta ristningar ligger delvis under kvadraten G 145 och i tiden således före denna. Ristningarna består dels av fyra radiärt placerade linjer – bottenens mittpunkt är centrum i stjärnfiguren – dels av några tämligen svårbestämda runor, ca 1 cm höga, vilkas linjer har samma tunna karaktär som stjärnan. Därutöver finns en mängd synbarligen oavsiktliga repor, både fina och grova. G 144 och G 145 är placerade i var sin halva av botten. De båda inskrifterna står sålunda sinsemellan fria från varandra. Runorna i G 144 har topparna riktade mot ytterkanten. Inskriften G 144, så som jag uppfattar den, framgår av teckningen å pl. 7; inskriften framträder inte tillräckligt tydligt för att kunna åskådliggöras med foto. Över G 144 löper med sned riktning en lång repa, erinrande om linjeringen i G 145. Tidsföljden mellan inskrifterna har bestämt nummerordningen. Den olikartade karaktären gör det befogat att i behandlingen nedan fullfölja resonemangen för var och en av inskrifterna särskilt.

Inskrift G 144:

uēumnter
5

»Vämund(?)»

Till läsningen: 1 **u** förefaller säker liksom 3 **u**. R. 2 har en dubbelsidig bistav riktad snett uppåt höger, relativt högt placerad, erinrar om en övre **o**-bistav; möjligen skulle en svag linje, parallell med denna nära huvudstavens bas, kunna vara en nedre **o**-bistav; runan, som dock mest liknar en **a**-runa med dubbelsidig bistav, torde enligt min mening vara varken **o** eller **a** utan **e** stungen med ett snedstreck, se vidare nedan. R. 4 synes vara en **m**-runa av normaltyp (med två bistavar) som förlorat huvudstaven nedanför bistavarnas anslutningspunkt. R. 5 är snarast **n** med högt ansatt, ensidig bistav; en fin rispa, som löper invid och utmed bistaven förefaller inte avsiktligt tillkommen, runan således knappast **u**. R. 6 är sannolikt **t** med ensidig bistav. R. 7 har samma utseende som r. 2 men den dubbelsidiga bistaven är något lägre placerad. I r. 8 torde **r**-bistaven vara säker, en öppen sådan, huvudstaven har sammanfallit med en lång, grov repa. Efter 8 **r** kan ingen runa urskiljas.

Inskriften G 144 iaktogs först 1962 av B. Thordeman och har således inte lästs av någon tidigare granskare. Vid samma tillfälle observerades ristningar på grepens undersida, men bland dessa kan man på sin höjd urskilja en runa (eller bokstav) **b**; i övrigt kan ingen ristning där bestämmas som skrift eller bömärken.

G 144 kunde jag till en början inte finna någon mening i, jag gjorde 1964 (Rydbeck a. a. 1965) en translitteration som inte gav ledning nog för en tolkning, helst som blandningen av runor av till synes äldre typ (dubbelsidiga bistavar) och yngre (ensidiga bistavar) förvirrade. Vidgad erfarenhet av gotländska runinskrifter har lett till att jag nu har en annan syn på G 144. Inskriften torde vara ett enda ord, snarast en ägarmärkning, ett namn. Närmast till hands ligger ett tvåledat mansnamn på *-mundr* i nom. och med r. 7 som svarabhakti; 3 **u** och 4 **m** förutsättes då vara omkastade, ett inte särskilt ovanligt ristningsfel. Förleden skulle i så fall bestå av två runor och börja med *V*. *Ve-* är formellt tänkbart, om r. 2 läses **e**. Och det bör man enligt min mening kunna göra med stöd av några andra gotländska inskrifter, främst G 142: c och h, som i namnet *Peto* (**beto**) har **e**-runor av samma slag som r. 2 och 7 i G 144, se härom G 142: h. Både i förleden och som svarabhakti är **e**-runan i G 144 rimlig. En tolkning *Vemunder* kan således, ehuru osäker, enligt min mening försvaras.

Namnet *Vemundr* är tämligen vanligt på västnordiskt område och på svenskt, i Götaland företrädesvis med förleden *Væ-*, i Svealand med *Vi-*. I Danmark är det mindre vanligt. I runinskrifterna är det mycket sällsynt (Sm 44 **uimutr**, U 449 **uimontr**). Från Gotland finns namnet inte alls registrerat, varken i runinskrifter eller medeltida litteratur. Det kan dock nämnas, utan att fördenskull knyta an till G 144 på det orientaliska dryckeskärlet, att några av de medeltida svenska beläggen (SD 3, s. 608, 611, 613) hänför sig till en prästman Vämund (med okänd hemort), som tillsammans med fem andra svenskar, däribland två gotländska bönder, var ombud vid fredsslutet i Nöteborg 1323 mellan Sverige och storfurstendömet Novgorod angående gränsdragning mellan Finland och Ryssland samt skydd för handeln på Novgorod.

G 145: I botten inuti kärlet finns på den andra sidan om mittpunkten, nedanför grepens fäste en inristad kvadrat med drygt 2 cm långa sidor. Kvadraten är medels ytterligare fyra vågräta och fyra lodräta linjer delad i sammanlagt 25 små rutor. I varje sådan ruta står en runa. Runorna ger följande text.

Inskrift G 145:

I	s	a	t	o	r
II	a	r	e	b	o
III	t	e	n	e	p
IV	o	b	e	r	a
V	r	o	t	a	s
	1	2	3	4	5

Till läsningen: Ristningen är tämligen oskickligt utförd. Det gäller både linjerna och runtecknen. Flertalet runor är dock tydliga, några få grundare än de övriga, men ristningen förefaller inte nött. Frånsett punktering eller ej i runorna II: 4 och IV: 2 är alla tecknen säkra. Runorna **a**, **o** och **n** har ensidiga bistavar; det gäller även **t**-runorna III: 1 och V: 3, medan I: 3 har två bistavar. I: 1 **s** är av gotländsk typ, medan V: 5 har normalform. Runan **r** är genomgående sluten. Stingningen i **e**-runorna är en liten punkt. Det vimlar av små punktformiga slagmärken i metallytan, som gör det svårt att i ett par fall avgöra om en runa är stungen eller ej; det gäller framför allt II: 4 och IV: 2, **b** eller **p**. En obetydlig fördjupning i den övre öglan till II: 4 är troligen ingen stingning, ej heller en liknande i den nedre öglan till IV: 2, även om det

väntade ljudvärdet hos runorna är *p*. O. v. Friesen anser också, att dessa fördjupningar »torde vara tillfälliga». G. Franzén däremot läser båda runorna som *p*. En liten fördjupning högt upp på huvudstaven i III: 1, av Franzén uppfattad som stingning (*d*), är sannolikt ett slagmärke, v. Friesen tecknar runan som *t* och kommenterar inte sin läsning. I III: 2 *e* är huvudstaven mycket svag, likaså bistaven i III: 3 *n*. R. III: 5 är *p* med lång, relativt grund bistav; runan har lästs på samma sätt av både Franzén och v. Friesen; den är alltså icke *t*, som man kunde vänta.

G 145 är, som redan H. Hildebrand i sin första presentation påpekar, en gammal och vida spridd, magisk bokstavsformel, ett kryptogram, vars normalform är:

s a t o r
a r e p o
t e n e t
o p e r a
r o t a s

Utmärkande för formeln i kvadratisk uppställning är att bokstavsföljden blir densamma, vare sig man läser den vågrätt eller lodrätt, framlänges eller baklänges. Varje »ord» kan läsas i fyra riktningar.

Litteraturen om sator-arepo-formeln är mycket omfattande. Den magiska kvadraten har under tidernas lopp attraherat forskare i de mest skilda discipliner, och åsikterna om såväl innehållet som åldern och ursprunget varierar starkt. Jag vill inskränka mig till att ge några väsentliga och allmänt vedertagna fakta ur diskussionen.

Formeln är känd både från Västerlandet och Orienten. De två äldsta beläggen är funna på 1920- och 30-talen i Pompeji (M. della Corte, L'albergo dei Cristiani a Pompei, Civiltà 1942, s. 73), alltså från tiden före 79 e. Kr. Fynd har också gjorts i mera fjärranbelägna romerska provinser, 1868 i murbruksbeklädningen till en romersk byggnad nära Cirencester i England (C. W. King, Early Christian numismatics, and other antiquarian tracts, 1873, s. 187), vidare i början av 1930-talet i icke mindre än fyra exemplar i Dura-Europos vid Eufrat (The Excavations at Dura-Europos, Preliminary Report 5, 1934, s. 159 f., 6, 1936, s. 486), alla från 200-talet e. Kr.

I alla dessa äldsta förekomster är visserligen radernas ordningsföljd en annan, *rotas-opera-tenet-arepo-sator*, men orden är desamma som i mångfalden yngre belägg i Dunekoppens version, som finns över hela Europa ända in i vår egen tid. Redan Hildebrand nämner åtskilliga. E. Linderholm, Signelser och besvärjelser från medeltid och nytid (Sv. Landsmål Ny ser. B 41, 1917–40), s. 155 f., 231 f., ger flera belägg för den s. k. »fans fyrkant» eller »hin håles latin», i Sverige brukad som skyddsformel mot tjuvnad och olika sjukdomar, så sent som vid 1800-talets slut, dock inga medeltida. H. P. L'Orange (Keiseren på himmeltronen, 1949, s. 7 f.) har också funnit den frekvent i Norge ett gott stycke in i samma århundrade. »Ennu i dag benyttes det som magisk beskyttande tegn, f. eks. mot ildebrann, slangebitt, rabies, tannpine o. l.», framhåller han och meddelar slutligen i förbigående, »i nyere tid er den også sprunget over til den vestlige verdensdel».

De enskilda orden i formeln har man sökt förena med latin, och L'Orange anför en bland många översättningar: »Såmannen plogmannen styrer omhyggelig hjulene», och med stöd av den äldsta versionen, där *rotas* inleder texten, anser han det välkända symbolvärdet hos hjulet (hjulen) vara det centrala och ursprungliga i formeln. En antik kosmos-formel lyder betecknande nog rubriken på hans artikel.

Ett kristet innehåll har formeln givits av Felix Grosser (Ein neuer Vorschlag zur Deutung der Sator-Formel, Arch. f. Religionswiss. XXIV, 1926, s. 165 f.), som fann de 25 bokstäverna svara mot ett pater-noster-kors inskrivet mellan A (alfa) och O (omega):

A	A
P	P
A	A
T	T
E	E
R	R
A P A T E R N O S T E R O	
O	O
S	S
T	T
E	E
R	R
O	O

Som kristet kryptogram har formeln också varit i bruk medeltiden igenom, även om det bokstavliga innehållet väl inte alltid stått klart för dem som nyttjade formeln, så som stavningen på Dunekoppen antyder.

Trots det språkligt kristna innehållet har på vissa håll formeln förkristna ursprung hävdats ännu i sen tid (se sammandraget i S. Eitrem, *The sator arepo-formula once more*, Eranos 1950/51, s. 73 f.). Framför allt har man då ställt sig tveksam inför det faktum, att formeln uppträder så tidigt i det i sammanhanget perifera Campanien. Utan att se bort från ett kristet ursprung har F. Cumont (*Rendiconti d. Pontificia Accad. Rom. d. Archeol. Vol. XIII, 1938, s. 7 f.*) fäst uppmärksamheten på Hesekiels vision (kap. 1: 15), där ordkombinationen *rotas* – opera förekommer, vilket skulle förklara *rotas*, hjulens, primära framtoning i de äldsta beläggen. Andra, bland dem J. Sundwall (*L' enigmatica iscrizione 'Rotas' in Pompei, Acta Acad. Aboensis Humaniora XV: 5, 1945*), är inte benägna att uppge det tidigt supponerade sambandet med antik mysteriereligion. L'Orange balanserar skickligt mellan olika åsiktsyttringar: »Er den kristelige fortolkning riktig, så er formelen et vitnesbyrd om evangeliets sterke virkning på tiden og eksplosjonsaktige utbredelse gjennom misjonen. De eldste bevarte eksemplarer av kryptogrammet stammer, som vi har sett, fra Pompeji og er skapt bare en menneskealder etter Kristi død. Også på grunnlag av de litterære kilder vet vi at der var kristne i Campania-trakten på denne tid. I Apostelaktene leser vi at Paulus ble mottatt av »brødre» i Pozzuoli (som ligger like ved Neapel og Versuv-byene) og at de tvang ham til å bli iblant dem i syv dager. Dette skjedde under keiser Nero i år 61 e. Kr.

Innvendinger er imidlertid blitt reist mot en kristelig fortolkning av den opprinnelige formel, *rotas*-formlen. Godtas denne kritikk, så er *rotas*-formlen en hedensk kosmos-formel, som først ble »kristnet» dengang den snuddes om og ble til *sator*-formlen. For det må være kristendommen med sin idé om Kristus som den store »såmann» av evangeliet som trengte ordet *sator* inn på den dominerende toppordsplass. Sitt kosmisk kristelige tankeinnhold har formelen så senere tapt under middelalderen. Dens kraft i dag beror ikke på Logos, men på magien.»

Det är rimligt, att formeln har sina rötter i antika mönster. Men lika rimligt är att den efter antik förebild skapats av nykristna på latinspråkigt område. Behovet av ett dylikt kryptogram bör ha känts särskilt angeläget i de tidiga kristenförföljelseernas tid. Med den centrala roll som bönen Fader vår intar i det kristna livet förstår man också lätt det starka fäste formeln fick i det folkliga medvetandet, så starkt att själva det kristna innehållet med tiden hann förblekna. Avståndet är långt mellan traditionens början och slut, mellan paternoster-korset och fans fyrkant. Någonstans på den snåriga vägen mellan signeri och besvärjelse möter vi Dunekoppens runkvadrat.

Ännu ett runskt belägg på formeln i Duneskatten utgör spännet G 149.¹ Också från Island känner vi ett runskt exempel, en liten trästicka, »tryllepind» (*Þjóðminjasafn, Reykjavík, inv.nr 9276*), möjligen från Nialsagans berömda Bergþórshvoll, med på den ena sidan i runor inskuret ett latinskt alfabet, på den

¹ I sista skedet av korrekturläsningen ingår meddelandet om en dylik formel i runskrift på en medeltida laggkärlsbotten tillvaratagen vid arkeologisk undersökning 1978 i kv. Bromsgården, Örebro.

andra sator-formeln i en följd med skiljetecken mellan orden. Se härom A. Bæksted, *Islands runeindskrifter* (1942), s. 206.

Om formelns förekomst i Duneskatten har haft samma syfte att skydda mot tjuvnad som Linderholm belagt från sen tid, undandrar sig vår kunskap, men det är inte uteslutet.

Dunekoppen ansågs redan från början (Hildebrand) ha österländskt ursprung. C. R. af Ugglas räknar den som »persiskt arbete» och daterar den till 1200-talet. En revidering har skett både beträffande ursprung och datering. I artikeln *Efterdyningar till Europarådsutställningen i Aten* (1965) framhåller Monica Rydbeck, att Andrée Grabars granskning av föremålet lett till en ändrad karakteristik, nämligen »utgången ur byzantinsk verkstad, möjligen Konstantinopel» på 1000-talet.

I samband med Atenutställningen (1964) fick man också kännedom om ett snarligt föremål funnet 1963 i Preslav i Bulgarien i en grav med två begravningar, av vilka den äldsta anses ha skett vid 800-talets slut eller möjligen på 900-talet. Rydbeck skriver med anledning av det presumtiva, långa tidsavståndet: »Man skulle önska antingen att Preslavgravens anläggning kunde dateras till 900-talet eller att silverkoppen kunde sammanställas med den senare gravläggningen [för vilken datum icke angivits] i kistan. Till dess ytterligare fakta framkommit beträffande Preslavmaterialet, får man nöja sig med att fråga, om det är möjligt, att en bruksföremålstyp kan ha bibehållit sig, både tekniskt och dekorativt, helt oförändrad inom en och samma kulturkrets från tidigt 900-tal till omkring år 1050, de terminer, som tillsvidare är de närmaste givna för Preslav- resp. Dunekoppen.»

Ingen av inskrifterna kan exakt tidsbestämmas inom den tillgängliga ramen ca 1050–1361, det sistnämnda skattens nedläggningsår. Båda inskrifterna är emellertid klart medeltida, ej vikingatida. G 145, som inte är nämnvärt nött kan utan hinder härstamma från 1300-talet. G 144, som däremot är påtagligt sliten, är äldre och möjligen från ett tidigare århundrade.

146. Dune (Näsungs), Dalhems sn. Nu i Statens Historiska Museum

Pl. 8

Litteratur: F 30: 2. K. Befallningshavande i Gotlands län t. VHAA 1.9.1881 (SHM inv.bil. 6849); H. Hildebrand, *Bidrag till vår medeltids kännedom från åren 1880 och 1881* (i Sv. Fornminnesför. Tidskrift 5, 1881–83), s. 79; S. Söderberg, *Anteckningar 12.4.1882* (i Runor 7, ATA), *Dunefyndets runinskrifter* (ATA) D, *Om några nyfunna gotländska runinskrifter* (i Lunds Univ. Årsskrift 24, 1888), s. 13; O. v. Friesen, *Anteckningar 1934* (UUB), s. 153, PM 2.5.1936: *Dunefyndets inskrifter enligt undersökning av Gösta Franzén okt. 1931* (SHM inv.bil. 6849); C. R. af Ugglas, *Gotländska silverskatter från Valdemarstågets tid* (Ur Statens historiska museums samlingar 3, 1936), *Dune 1, Personhistoria och medeltida silversmide* (i Sv. Kulturbilder NF Bd 6, 1938), s. 147, i *Tiotusen år i Sverige* (1945), s. 397; B. Thordeman, *Dolda skatters hemligheter* (1941), s. 100 f., *Invasion på Gotland 1361* (1944), s. 184 f.

Äldre avbildning: H. Faith-Ell foto 1931 (ATA), återgivet i af Ugglas a. aa. och Thordeman a. a. 1944.

Dryckeskärl av silver, delvis förgyllt, med en sekundär runinskrift på foten. Förvaras i Statens Historiska Museum, inv.nr 6849: 7.

Föremålet ingår i Duneskatten, som kom i dagen vid dikesgrävning 1881. Om fyndomständigheterna se ovan s. 18. Marken tillhör nu genom skifte Näsungs 1: 13.

Kärllet har formen av en 15,5 cm hög pokal med kupig behållare, 14,8 cm i diameter vid mynningen. Foten, med insvängt skaft, är 8,5 cm hög, stödytan 10,6 cm i diameter. Behållaren har utvändigt graverad dekor, förgyllt med vissa detaljer i emalj nu i det närmaste förlorad. Mönstret är – med en från engelskt bokmåleri lånat term – »inhabited scrolls», spirallagda växtrankor som bildar sex medaljonger med figurframställningar, kampscener, i varje medaljong en central människofigur, fem män och en kvinna vill det synas, därtill ojämnt fördelat sex små människofigurer, fyra lejon och en fågel. Omedelbart under mynningen står följande latinska text ingraverad med majuskler: + ME IVSSIT PROPRIO ZALOGNEV